

تغیر جنسیت از دیدگاه فقه جعفری

زهرا خوش نیت^۱

مقدمه: ایران از معدود کشورهای جهان است که در آن تغییر جنسیت به سهولت و با موانع قانونی و حقوقی کم انجام می‌شود. براساس آمار موجود پس از تایلند، ایران دارای بالاترین تعداد عمل جراحی تغییر جنسیت در جهان است.

مفهوم تغییر جنسیت؟

تغییر جنسیت تقریباً مفهوم روشنی دارد و به نظر نگارنده عبارت است از تبدیل مرد به زن، یا تبدیل زن به مرد، یا تبدیل خنثی و یا دو جنسی (Hermaphrodite) به مرد یا زن، و نیز تبدیل مرد یا زن به خنثی. البته در یک مفهوم وسیع‌تر، تغییر جنسیت شامل تغییر جنسیت در حیوانات و یا گیاهان نیز می‌شود. افراد خواهان تغییر جنسیت:

افرادی که ممکن است خواهان تغییر جنسیت باشند، حداقل یکی از دو گروه زیر هستند

۱. دو جنسی‌ها: (Hermaphrodite)

این افراد دارای آلت تناسلی از هر دو جنس هستند؛ از این رو، دارای اختلال هویت جنسی یا ابهام در جنسیت هستند. در جراحی تغییر جنسیت، یکی از دو آلت تناسلی که ضعیف، کوچک و یا غیر مناسب تشخیص داده شود، حذف و آلت دیگر تقویت و جایگزین می‌شود. در این حالت بیمار دو جنسی به یکی از دو جنس مذکر یا مؤنث تبدیل می‌شود. این نوع تغییر جنسیت‌ها از گذشته تاکنون وجود داشته و اساساً برای آن هیچ مخالفتی وجود ندارد؛ چون بیماری آنان محرز و ثابت است و حتی حقوق دانان سنی و کلیسای مسیحی که با تغییر جنسیت مخالف هستند، با تغییر جنسیت این گروه مخالفتی ندارند و در واقع تغییر جنسیت به عنوان معالجه و خروج دو جنسی‌ها از بلاتکلیفی جنسی است.

۲. ترانس سکسوال‌ها: (Transsexual)

برخی بیماران روحی خود را متعلق به جنس مخالف می‌دانند. این جانب با تعداد قابل توجهی از این افراد گفت‌وگو داشته و گزارش‌هایی را تهیه کرده‌ام. امروز ما با برخی بیماران روحی و روانی روبه‌رو هستیم که از نظر فیزیکی هیچ‌گونه اختلال جنسیتی ندارند، ولی حاضر به پذیرش جنسیت فعلی خود نیستند. به عبارت دیگر این گروه بیماران روانی، مردانی هستند که خود را زن می‌دانند، و یا زنانی هستند که خود را مرد می‌پندارند. این بیماری تقریباً در بیشتر کشورهای دنیا مشاهده شده و مخصوص جغرافیای خاصی نیست. گاه این بیماران به خودکشی دست می‌زنند که حداقل سه مورد آن در ایران گزارش شده است. به گفته برخی روان‌شناسان، برای برخی از این بیماران هیچ راه درمانی جز تغییر جنسیت وجود ندارد. نظر فقیهان شیعه در مورد تغییر جنسیت چیست؟

^۱ دانشجوی کارشناسی دانشکده پرستاری ارتش

روش بررسی: مقاله حاضر یک مطالعه مروریست، که براساس جستجو در مقالات معتبر علمی اینترنتی و منابع کتابخانه ای و نظرات علمای و مراجع عظام گردآوری شده است

یافته ها: از نظر فقیهان شیعه برای تغییر جنسیت حداقل باید دو شرط زیر وجود داشته باشد؛ شرط اول) بیماری ترانس سکسوال، واقعی و قطعی باشد؛ بنابراین افرادی که بیماری آنان مشکوک است، مجاز به تغییر جنسیت نیستند. شرط دوم) تغییر جنسیت باید به صورت کامل صورت بگیرد؛ یعنی مرد پس از تغییر جنسیت کاملاً به زن تبدیل شود، یا زن پس از تغییر جنسیت کاملاً به مرد. تغییر جنسیت از دیدگاه دینی و حقوقی در قوانین جاری کشور به موضوع تغییر جنسیت پرداخته نشده است و تنها امام خمینی در سال ۱۳۶۳ با صدور فتوایی عمل تغییر جنسیت را مجاز اعلام کرد.

این فتوا پس از آن صادر شد که مریم ملک‌آرا، یکی از اولین ایرانیانی که تغییر جنسیت داده است، پس از مواجه شدن با موانع قانونی برای تغییر جنسیت طی نامه‌نگاری با امام نظر ایشان را در مورد تغییر جنسیت جویا شد. امام خمینی (ره) اولین فقیه و دانشمند مسلمان است که مسائل فقهی و حقوقی تغییر جنسیت را بیان کرده است. وی معتقد است که تغییر جنسیت حرام نیست.

امام خمینی (ره) می‌گوید: تغییر جنسیت مرد به زن، یا تغییر جنسیت زن به مرد، و نیز تغییر جنسیت خنثی (Khonsa) یا دو جنسی (Hermafrodit) به مرد یا زن حرام نیست. همچنین از نظر رهبر مذهبی و سیاسی ایران یعنی حضرت آیت الله خامنه‌ای، تغییر جنسیت برای افراد بیماری جسمی و روحی مجاز اعلام شده است. افزون بر این، از نظر ده تن از فقیهان شیعه مانند حضرت آیت الله سیستانی در عراق، تغییر جنسیت برای بیماران روحی مجاز است. بر این اساس یک رویه فقهی و قانونی به وجود آمده است که افراد بیمار جسمی یا روحی زیر نظر پزشکان می‌توانند تغییر جنسیت داده و از حمایت‌های قانونی بهره‌مند شوند و این در حالی است که تغییر جنسیت از نظر کلیسای مسیحی و نیز فقیهان اهل سنت غیر مجاز اعلام شده است

بحث و نتیجه گیری: بنابراین، تغییر جنسیت، تغییر در خلقت خدا محسوب نمی‌شود. از نظر فقیهان شیعه دلیل شرعی از قرآن کریم یا روایات اسلامی مبنی بر حرام بودن تغییر جنسیت نداریم. همچنین در کسانی که خواهان تغییر جنسیت هستند، به بیماری شدید جسمی و روحی مبتلا شده‌اند و تغییر جنسیت راهی برای معالجه و درمان این‌گونه بیماران است

کلمات کلیدی: تغییر جنسیت، اسلام، ترانس سکسوال